

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
Poslanecká sněmovna
2003
IV. volební období

262

Vládní návrh

na vydání

zákona o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů

Z á k o n

ze dne2003

o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

VÝKON ZAJIŠTĚNÍ MAJETKU A VĚCÍ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

§ 1

Obecná ustanovení

(1) Tento zákon stanoví postup při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo věcí (dále jen „majetek“) v trestním řízení.

(2) Ustanovení tohoto zákona se obdobně užití na postup při výkonu rozhodnutí o zajištění určené části majetku nebo jednotlivé věci; to neplatí, jestliže jednotlivou věc převzal orgán činný v trestním řízení do úschovy za účelem provedení důkazu.

(3) Ustanovení tohoto zákona o postupu soudu se obdobně užití na postup státního zástupce. Zajištěné věci, které se podle tohoto zákona skládají do úschovy, skládají se vždy do úschovy soudu.

(4) Nestanoví-li tento zákon jinak, postupuje se při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku podle zvláštního právního předpisu¹⁾.

Opatření k výkonu rozhodnutí o zajištění majetku

§ 2

(1) Soud, který rozhodl o zajištění majetku (dále jen „zajištění“), učiní všechny úkony nezbytné k výkonu takového rozhodnutí, a to i před nabytím jeho právní moci.

(2) Usnesení o zajištění oznámí soud rovněž dlužníku obviněného a uloží mu, aby místo plnění obviněnému složil předmět plnění do úschovy soudu nebo na soudem určené místo.

¹⁾ Trestní řád

§ 3

(1) Z výkonu rozhodnutí o zajištění jsou vyloučeny věci ve vlastnictví obviněného, které jsou nezbytné k uspokojování životních potřeb obviněného a jeho rodiny nebo k plnění jeho pracovních úkolů, jakož i jiné věci, jejichž prodej by byl v rozporu s dobrými mravy; vyloučeny jsou zejména

- a) běžné oděvní součásti,
- b) obvyklé vybavení domácnosti,
- c) snubní prsten a předměty obdobné povahy,
- d) zdravotnické potřeby a jiné věci, které obviněný potřebuje vzhledem ke své nemoci nebo tělesné vadě,
- e) hotové peníze do částky 1000 Kč.

(2) Zajištění nepodléhají

- a) peněžité dávky sociální péče a dávky státní sociální podpory vyplácené obviněnému podle zvláštního zákona jednorázově,
- b) pohledávky obviněného na výplatu odměny z pracovněprávního nebo obdobného poměru,
- c) pohledávky obviněného na výplatu výživného a
- d) pohledávky na výplatu dávek nemocenského a důchodového pojištění.

§ 4

(1) Soud rozhodne na návrh obviněného nebo osoby, o jejíž výživu a výchovu je obviněný povinen pečovat, zda se ze zajištění vyloučí i jiné věci, než které byly vyloučeny podle § 3 odst. 1.

(2) Proti usnesení podle odstavce 1 je přípustná stížnost.

§ 5

Zjišťování majetku podléhajícího zajištění

(1) Ke zjištění rozsahu, obsahu a umístění majetku obviněného může soud vyslechnout obviněného nebo jinou osobu, která má v řízení postavení svědka. Před zahájením výslechu soud obviněného nebo jinou osobu poučí o jejich právech včetně práva odepřít výpověď.

(2) Soud obviněného nebo jinou osobu vyzve, aby v prohlášení o majetku uvedli zejména

- a) plátce odměny z pracovněprávního vztahu a výši této odměny,
- b) peněžní ústavy, u nichž má obviněný účty, jejich čísla a výši finančních prostředků na nich vedených,
- c) dlužníky, u nichž má obviněný pohledávky, jejich výši a lhůtu splatnosti,
- d) movité a nemovité věci ve vlastnictví nebo spoluvlastnictví obviněného a kde se nacházejí,
- e) další majetková práva obviněného.

(3) O prohlášení o majetku sepíše soud protokol, jehož přílohou je seznam majetku předložený obviněným nebo jinou osobou.

(4) Soud vyzve obviněného nebo jinou osobu k novému prohlášení o majetku, pokud zjistí, že se majetkové poměry obviněného změnily.

(5) Soud, který rozhodl o zajištění, bezodkladně o tom vyrozumí orgán, který podle zvláštních právních předpisů²⁾ vede evidenci vlastníků nebo držitelů majetku, který byl zajištěn, a územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, v jehož obvodu má obviněný trvalý nebo jiný pobyt; pokud má obviněný takový pobyt v cizině, vyrozumí o zajištění územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, v jehož obvodu se majetek, který byl zajištěn, nachází. Soud současně tyto orgány vyzve, aby, pokud zjistí, že se s majetkem, který byl zajištěn, nakládá tak, že hrozí zmaření nebo ztížení účelu zajištění, mu tuto skutečnost neprodleně oznámily.

(6) Je-li k převodu vlastnictví, jiných majetkových práv nebo hodnot nutný zápis do evidence vedené podle zvláštních právních předpisů²⁾, lze po vyrozumění provedeném podle odst. 5 takový zápis provést jen s předchozím souhlasem soudu, který o zajištění rozhodl.

§ 6

Zjišťování movitých věcí

(1) Soud je oprávněn ke zjištění movitých věcí pro účely výkonu rozhodnutí o zajištění nařídít osobní prohlídku obviněného a prohlídku bytu nebo jiných prostor sloužících k bydlení nebo prostor k nim náležejících (dále jen „obydlí“) a jiných prostor a pozemků, kde lze předpokládat, že má obviněný svůj majetek; tyto prohlídky vykoná orgán, který je nařídil, nebo policejní orgán.

(2) Obviněný je povinen zpřístupnit orgánu provádějícímu prohlídku všechna místa, kde se jeho movité věci nacházejí. Pokud tuto povinnost nesplní, je ten, kdo provádí prohlídku, oprávněn zjednat si do těchto míst přístup.

(3) Každý, v jehož objektu se nachází obydlí, jiné prostory a pozemky obviněného nebo v jehož objektu se nacházejí věci v majetku obviněného, je povinen orgánu provádějícímu prohlídku tato místa zpřístupnit. Pokud tuto povinnost nesplní, je ten, kdo provádí prohlídku, oprávněn zjednat si do těchto míst přístup.

(4) Ten, kdo provádí prohlídku podle odstavců 1 až 3, sepíše movité věci, jichž se zajištění týká, a nejsou-li movité věci, zjištěné při prohlídce, uvedeny v rozhodnutí o zajištění majetku, sepíše ty z nich, které nejsou podle tohoto zákona ze zajištění vyloučeny.

(5) Pokud má obviněný právo na vydání nebo dodání movitých věcí, odevzdají se tyto věci soudu nebo na jeho pokyn tomu, kdo je pověřen správou zajištěného majetku.

(6) Každý, kdo má u sebe movité věci z majetku obviněného, je poté, co se o rozhodnutí o zajištění majetku dověděl, povinen bezodkladně o tom uvědomit soud nebo toho, kdo byl pověřen správou zajištěného majetku.

²⁾ Například zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem, ve znění zákona č. 210/1993 Sb., zákona č. 90/1996 Sb., zákona č.27/2000 Sb., zákona č.6/2002 Sb. a zákona č.30/2002 Sb., a zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění zákona č. 89/1996 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č.120/2000 Sb. a zákona č.220/2000 Sb.

(7) Ten, kdo provádí prohlídku podle odstavců 1 až 3, přibere v případě potřeby k provedení soupisu movitých věcí nezúčastněnou osobu, zpravidla zástupce orgánu obce.

(8) Soud vyrozumí o tom, které movité věci byly do soupisu zařazeny, obviněného a jeho manžela, popřípadě osobu blízkou obviněnému.

(9) Hrozí-li nebezpečí, že s jednotlivými zjištěnými movitými věcmi vyšší hodnoty nebo jejich souborem bude nakládáno tak, že může být zmařen nebo ztížen účel zajištění, soud vyzve toho, kdo má takovou věc nebo soubor takových věcí u sebe, k jejich vydání podle zvláštního předpisu³⁾ nebo podle zvláštního právního předpisu rozhodne o jejich odnětí⁴⁾.

(10) Soud doručí pravomocné usnesení o zajištění osobám, o nichž je mu známo, že mají k věci předkupní nebo jiné právo, a vyvěsí je na úřední desce soudu.

§ 7

Zjišťování peněžní hotovosti, cenných papírů a jiných obdobných hodnot

(1) Zaknihované cenné papíry soud sepíše poté, kdy se dozví, že tyto cenné papíry jsou pro obviněného evidovány u Střediska cenných papírů nebo u jiného orgánu. V případě potřeby nebo v pochybnostech si soud vyžádá od Střediska cenných papírů anebo od jiného orgánu zprávu. Po sepsání cenných papírů soud Středisku cenných papírů nebo jinému orgánu, který vede evidenci cenných papírů, sdělí, které zaknihované cenné papíry obviněného byly sepsány, datum jejich sepsání, a vydá příkaz k registraci pozastavení výkonu práva se sepsanými cennými papíry nakládat.

(2) Byla-li při postupu podle tohoto zákona nalezena vyšší částka peněz v korunách českých, než která je ze zajištění vyloučena, cizozemské peníze nebo jiné devizové hodnoty, složí se do úschovy soudu.

(3) Vkladní knížky, vkladní listy a jiné formy vkladů, akcie, směnky, šeky nebo jiné listinné cenné papíry anebo jiné listiny, jejichž předložení je nutné k uplatnění určitého práva, se sepíší obdobně jako jiné věci podle tohoto zákona; vždy se odevzdají soudu.

(4) Jde-li o vkladní listy, akcie, směnky, šeky nebo jiné listinné cenné papíry anebo o jiné listiny, jejichž předložení je nutné k uplatnění určitého práva, soud podle jejich povahy vyzve toho, kdo má plnit, aby odpovídající plnění odevzdal soudu.

(5) Nelze-li peněžní prostředky na účtu, cenné papíry a další hodnoty náležitě zajistit podle odstavců 1 až 4, soud provede jejich zajištění podle zvláštního právního předpisu⁵⁾.

§ 8

Zjišťování nemovitostí

³⁾ § 78 trestního řádu.

⁴⁾ § 79 trestního řádu.

⁵⁾ § 79a až 79c trestního řádu.

(1) Jakmile se soud dozví, že obviněný je vlastníkem nemovitosti, na kterou se má vztahovat nebo vztahuje zajištění, ověří to u příslušného katastrálního úřadu. Opis usnesení o zajištění soud zašle příslušnému katastrálnímu úřadu a pokud to není zřejmé z usnesení, oznámí mu jméno, příjmení, rodné číslo nebo datum narození a trvalý nebo jiný pobyt obviněného, a pokud zajištění nepostihuje veškerý majetek obviněného, označí nemovitost, jíž se zajištění týká. Katastrální úřad zapíše obsah sdělení soudu do své evidence vedené podle zvláštního právního předpisu⁶⁾.

(2) Soud v případě nutnosti provede ohledání nemovitosti a jejího příslušenství; o době a místě ohledání uvědomí obviněného nebo osobu, která s ním žije ve společné domácnosti a dále osobu, o níž je známo, že má k nemovitosti práva. Obviněný nebo osoba s ním žijící ve společné domácnosti jsou povinni prohlídku nemovitosti a jejího příslušenství umožnit.

(3) Soud doručí pravomocné usnesení o zajištění osobám, o nichž je mu známo, že mají k nemovitosti předkupní, nájemní nebo jiné právo; dále je doručí finančnímu a obecnímu úřadu, v jejichž obvodu se nemovitost nachází a v jejichž obvodu má obviněný trvalý nebo jiný pobyt, a vyvěsí je na úřední desce soudu. O nabytí právní moci tohoto usnesení soud vyzoomí příslušný katastrální úřad.

§ 9

Správa zajištěného majetku

(1) Není-li dále uvedeno jinak, podle povahy a rozsahu věcí a práv, které tvoří zajištěný majetek, vykonává jeho správu po dobu zajištění buď soud, který o zajištění v prvním stupni rozhodl, nebo na základě jeho pověření

- a) územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, nebo
- b) soudní exekutor,

v jejichž obvodu se zajištěný majetek nachází; jestliže se zajištěný majetek nachází v obvodech dvou nebo více územních pracovišť Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo dvou nebo více územních pracovišť soudních exekutorů, může soud výkonem správy pověřit každé z těchto pracovišť.

(2) Správa zajištěných

- a) věcí, o nichž je důvodné podezření, že byly získány v souvislosti s porušením celně právních předpisů, přísluší celnímu orgánu,
- b) radioaktivních látek a radioaktivních odpadů přísluší Správě úložišť radioaktivních odpadů,
- c) cigaret, které nejsou značeny podle zvláštního právního předpisu, přísluší České zemědělské a potravinářské inspekci nebo České obchodní inspekci,
- d) jedinců (exemplářů) rostlin a živočichů odebraných podle zvláštních právních předpisů přísluší Ministerstvu životního prostředí,
- f) zbraní, střeliva a výbušnin přísluší Ministerstvu vnitra.

(3) Nemůže-li ten, kdo má podle odstavce 1 správu zajištěného majetku vykonávat, zajistit výkon správy sám, pověří podle povahy zajištěného majetku výkonem jeho správy

- a) organizační složku státu, příslušnou hospodařit s určitým majetkem, nebo
- b) na základě smlouvy a za úplatu jinou osobu podnikající v určité oblasti.

⁶⁾ Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění zákona č. 89/1996 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č. 120/2000 Sb. a zákona č. 220/2000 Sb.

(4) Obsahem smlouvy podle odstavce 3 písm. b) musí být i ujednání o odpovědnosti za škodu způsobenou na zajištěném majetku v době výkonu jeho správy, jinak je smlouva neplatná; tímto ujednáním se stát nemůže zprostit odpovědnosti za škodu vůči obviněnému. Úplatu za výkon správy hradí soud z prostředků státního rozpočtu.

(5) Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových a soudní exekutor mohou smlouvu podle odstavce 3 písm. b) uzavřít jen po předchozím souhlasu soudu.

§ 10

(1) Ten, kdo vykonává správu zajištěného majetku, je povinen tento majetek

- a) řádně ochraňovat a pečovat o jeho zachování,
- b) účelně a hospodárně využívat tak, aby nedocházelo k jeho poškozování nebo nedůvodnému snižování jeho rozsahu, hodnoty nebo výnosů z něho,
- c) chránit před poškozením, zničením, ztrátou, odcizením nebo zneužitím,
- d) vést v účetnictví a provádět jeho inventarizaci,
- e) chránit před neoprávněnými zásahy a včas uplatňovat nárok na náhradu škody a na vydání předmětu bezdůvodného obohacení,
- f) chránit tím, že průběžně sleduje, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky, a zejména včasným uplatněním a vymáháním práv, která jinak přísluší vlastníku, věřiteli nebo majiteli cenných papírů, zamezovat promlčení nebo zániku těchto práv.

(2) Ten, kdo vykonává správu zajištěného majetku, činí po předchozím souhlasu soudu v souvislosti s tímto majetkem ve správním nebo jiném řízení všechny úkony, které jinak může činit jeho vlastník.

(3) Ten, kdo vykonává správu zajištěného majetku, není oprávněn

- a) uzavřít jako pronajímatel smlouvu o poskytnutí věci za úplatu do užívání, spojenou se smlouvou o následném převodu vlastnictví této věci,
- b) uzavřít smlouvu o prodeji podniku nebo jeho organizační složky,
- c) zřídit k zajištěnému majetku zástavní právo,
- d) zatížit nemovité věci věcným břemenem.

§ 11

Náklady nutné k uchování zajištěného majetku ve stavu, v jakém byl v době jeho zajištění, které by jinak musel vynaložit obviněný, se hradí především z výnosů a přírůstků zajištěného majetku; nelze-li takto úhradu nákladů zajistit, hradí je soud z prostředků státního rozpočtu.

§ 12

(1) Soud může rozhodnout o prodeji zajištěného majetku s předchozím souhlasem obviněného; peněžní částka získaná prodejem se uloží do úschovy soudu.

(2) Souhlas k prodeji podle odstavce 1 může obviněný udělit písemně nebo ústně do protokolu; obviněný se musí závazně vyjádřit k nejnižší ceně, za kterou lze majetek prodat. Souhlas obviněného není nutný v případě, že

- a) hrozí nebezpečí zkázy majetku nebo jiné těžko odvratitelné škody,
- b) majetek ztrácí přes řádný výkon jeho správy výrazným způsobem svoji cenu,
- c) uprchl nebo se skrývá.

ČÁST DRUHÁ

ZMĚNA TRESTNÍHO ŘÁDU

§ 13

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění zákona č. 57/1965 Sb., zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 149/1969 Sb., zákona č. 48/1973 Sb., zákona č. 29/1978 Sb., zákona č. 43/1980 Sb., zákona č. 159/1989 Sb., zákona č. 178/1990 Sb., zákona č. 303/1990 Sb., zákona č. 558/1991 Sb., zákona č. 25/1993 Sb., zákona č. 115/1993 Sb., zákona č. 292/1993 Sb., zákona č. 154/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 214/1994 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 8/1995 Sb., zákona č. 152/1995 Sb., zákona č. 150/1997 Sb., zákona č. 209/1997 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 166/1998 Sb., zákona č. 191/1999 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 77/2001 Sb., zákona č. 144/2001 Sb., zákona č. 265/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu uveřejněného pod č. 424/2001 Sb., zákona č. 200/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb. a zákona č. 320/2002 Sb., se mění takto:

1. § 47 zní:

"§ 47

(1) Je-li důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem bude mařeno nebo ztěžováno, lze nárok až do pravděpodobné výše škody zajistit na majetku obviněného.

(2) O zajištění podle odstavce 1 rozhoduje soud na návrh státního zástupce nebo poškozeného, v přípravném řízení státní zástupce na návrh poškozeného. V přípravném řízení může státní zástupce nárok zajistit i bez návrhu poškozeného, vyžaduje-li to ochrana jeho zájmů, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení.

(3) Je-li poškozenému známo, že obviněný je vlastníkem nemovitosti nebo má některou movitou věc umístěnou mimo místo jeho trvalého nebo jiného pobytu, uvede podle možnosti již v návrhu na zajištění svého nároku na náhradu škody, kde taková věc je.

(4) V usnesení o zajištění majetku zakáže soud a v přípravném řízení státní zástupce obviněnému, aby nakládal s věcmi, které jsou uvedeny v usnesení o zajištění, nebo které při výkonu takového rozhodnutí budou sepsány; dále obviněnému zakáže, aby po oznámení usnesení majetek převedl na někoho jiného nebo ho zatížil a uloží mu, aby soudu do 15 dnů od oznámení usnesení sdělil, zda a kdo má k majetku předkupní nebo jiné právo s poučením, že jinak obviněný odpovídá za škodu tím způsobenou.

(5) Zajišťovat nelze nárok, který nelze v trestním řízení uplatnit. K zajištění nároku nemůže být použito věcí, které nelze podle občanskoprávních předpisů postihnout výkonem soudního rozhodnutí. Zajištění dále nepodléhá odměny z pracovněprávního vztahu do výše stanovené zvláštním právním předpisem, výživné a dávky nemocenského a důchodového pojištění.

(6) Pokud trvá zajištění, jsou neúčinné veškeré právní úkony obviněného, které se týkají zajištěného majetku, s výjimkou úkonů směřujících k odvrácení bezprostředně hrozící škody.

(7) Práva třetích osob k zajištěnému majetku lze uplatnit pouze podle občanskoprávních předpisů.

(8) Poškozený musí být o zajištění jeho nároku vždy vyrozuměn s upozorněním na důvody, pro něž se zajištění podle § 48 odst. 1 zruší."

2. Za § 47 se vkládá nový § 47a, který zní:

„§ 47a

(1) Soud a v přípravném řízení státní zástupce upustí od provedení zajišťovacích úkonů nebo zajištění zruší, pokud obviněný nebo s jeho souhlasem jiná osoba složí na účet soudu u peněžního ústavu peněžitou jistotu ve výši odpovídající pravděpodobnému nároku poškozeného na náhradu škody; jiná osoba musí být seznámena s podstatou obvinění a se skutečnostmi, které vedly nebo by mohly vést k zajištění. Byla-li složena peněžitá jistota nižší, soud a v přípravném řízení státní zástupce provede zajišťovací úkony na majetku obviněného v rozsahu, v jakém pravděpodobný nárok poškozeného na náhradu škody není zajištěn peněžitou jistotou.

(2) Peněžitou jistotu podle odstavce 1 soud a v přípravném řízení státní zástupce zruší nebo omezí, jestliže pominuly důvody pro zajištění nároku poškozeného nebo je zřejmé, že nárok na náhradu škody poškozenému v trestním řízení nelze přiznat, nebo je podstatně nižší.

(3) Nerozhodne-li soud jinak, trvá peněžitá jistota podle odstavce 1 do právní moci odsuzujícího rozsudku. Byl-li takovým rozsudkem přiznán poškozenému nárok na náhradu škody, uhradí ji soud z peněžité jistoty.

(4) Proti rozhodnutí podle odstavců 1 a 2 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.“

3. § 348 a 349 znějí:

"§ 348

(1) Zajištění postihuje veškerý majetek obviněného, přírůstky a výtěžky, které ze zajištěného majetku plynou, jakož i majetek, kterého obviněný nabude po zajištění. Nevztahuje se však na prostředky a věci, na které se podle zákona nevztahuje propadnutí majetku.

(2) Na rozhodování o zajištění majetku podle odstavce 1 se jinak užije § 47 odst. 4 až 7.

§ 349

Výkon rozhodnutí o zajištění majetku a postup při správě takového majetku stanoví zvláštní právní předpis."

4. § 349a se zrušuje.

ČÁST TŘETÍ ZMĚNA ZÁKONA O SOUDNÍCH EXEKUTORECH

§ 14

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 6/2002 Sb., se mění takto:

1. Za § 76 se vkládá nový § 76a, který zní:

"§ 76a

Na základě pověření soudu nebo státního zástupce zjišťuje exekutor majetek podléhající podle rozhodnutí vydaného v trestním řízení zajištění a osobně nebo prostřednictvím jiné osoby vykonává správu takového majetku."

2. Za § 91 se vkládá nový § 91a, který zní:

"§ 91a

(1) Za výkon činnosti podle § 76a náleží exekutorovi mimosmluvní odměna.

(2) O výši odměny podle odstavce 1 a nároku na náhradu dalších nákladů exekuce podle § 87 odst. 1 rozhoduje a přiznané náklady exekuce vyplácí soud nebo státní zástupce, který výkonem činnosti podle § 76a exekutora pověřil."

ČÁST ČTVRTÁ

ÚČINNOST

§ 15

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2004.

D ů v o d o v á z p r á v a

Obecná část

Zajištění majetku jako procesní institut směřující k realizaci trestu propadnutí majetku nebo k dosažení náhrady škody poškozenému, není v našem trestním řízení nijak novým, byť od přijetí dosud platného trestního zákona v roce 1961 se poměrně výrazně měnil názor zákonodárce nejen na důvody ukládání trestu propadnutí majetku, ale i na způsob výkonu rozhodnutí o jeho zajištění, které zpravidla uložení tohoto druhu trestu předchází. Zejména v souvislosti s mezinárodním tlakem proti organizovanému zločinu a jeho nejčastějším projevům, jako je praní špinavých peněz, obchod s lidmi nebo drogová kriminalita se v mezinárodních smluvních dokumentech stále častěji objevují požadavky na účinné odčerpání výnosů z této trestné činnosti. Pro jednotlivé smluvní státy z nich vyplývají požadavky, aby ve vnitrostátním zákonodárství zakotvily takové instituty, které jednak umožní zajistit v rámci výkonu trestní jurisdikce účinný majetkový postih, jednak vytvoří předpoklady pro účinnou mezinárodní spolupráci. Součástí těchto vnitrostátních legislativních úprav má být i fungující mechanismus zajištění (nebo jak se někdy v mezinárodních dokumentech uvádí „zmrazení“) majetku nacházejícího se na území příslušného státu.

Platný trestní řád zná v současné době 3 důvody pro rozhodnutí o zajištění majetku nebo jeho části:

- a) zajištění nároku poškozeného,
- b) zajištění majetku v souvislosti s ukládáním trestu propadnutí majetku,
- c) zajištění majetku v rámci mezinárodní právní pomoci v trestních věcech.

I když shora uvedené instituty sledují různé cíle, jejich obsah je shodný – rozhodnutím zajistit - zmrazit celý majetek obviněného nebo jeho část a předejít tak jeho zničení, poškození, zmenšení nebo zcizení. Přesto zákon obsah těchto institutů formuluje odlišně; nejedná se ovšem o hluboký záměr zákonodárce, ale spíše o jeho nedůslednost. Co je naopak obsahu těchto institutů společné, je rámcovost a obecnost právní úpravy postupu při výkonu rozhodnutí o zajištění majetku a neexistence subjektu stojícího mimo okruh orgánů trestního řízení, který by kvalifikovaně prováděl správu zajištěného majetku.

Nejpropracovanější je v současné době právní úprava obsahu zajištění nároku poškozeného. Důsledky rozhodnutí o zajištění majetku nebo jeho části jsou v § 47 trestního řádu popsány takto:

- dotčené části zajištěného majetku se popíše a obviněnému se zakáže s nimi nakládat,
- movité věci se zpravidla uloží do úschovy soudu,
- týká-li se rozhodnutí nemovitosti, jeho opis se doručí příslušnému katastrálnímu úřadu,
- u pohledávek se přikáže dlužníkovi, aby předmět plnění složil do úschovy soudu.

Naproti tomu rozhodnutí podle § 347 trestního řádu, které má umožnit výkon již uloženého nebo očekávaného trestu propadnutí majetku, má pokud jde o obsah institutu zajištění tyto důsledky:

- po dobu zajištění jsou neúčinné veškeré právní úkony obviněného, které se týkají zajištěného majetku, vyjímaje úkony směřující k odvrácení bezprostředně hrozící škody,
- kdo má u sebe věci, na které zajištění dopadá, je povinen to oznámit soudu nebo státnímu zástupci.

Na uvedené ustanovení navazuje § 349a, který byl do trestního řádu zařazen novelou, provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., s účinností od 1.1.2002. Podle něj soud (státní zástupce):

- vyrozumí o zajištění toho, kdo eviduje vlastníky nebo držitele věci, na níž se zajištění vztahuje,
- vyrozumí okresní úřad v jehož obvodu odsouzený má nebo měl poslední bydliště, s výzvou, aby mu neprodleně oznámil, pokud zjistí, že se s věcmi nakládá tak, že hrozí zmaření nebo ztížení výkonu trestu propadnutí majetku,
- jde-li o peněžní prostředky na účtu nebo o cenné papíry, rozhodne o jejich zajištění podle § 79a až 79c,
- pokud hrozí nebezpečí, že se zajištěnou věcí nebo jejich souborem bude nakládáno tak, že bude zmařeno nebo ztíženo výkonu trestu propadnutí majetku, soud, resp. státní zástupce vyzve k jejich vydání nebo přikáže jejich odnětí.

V rámci mezinárodní spolupráce v trestních věcech přichází v úvahu buď rozhodnutí o tzv. předběžném zajištění majetku k žádosti cizího státu (§ 384 odst. 2 tr. řádu) nebo o uznání a výkonu výroku cizozemského soudu o propadnutí majetku nebo o jeho předběžném zajištění. Obsah zajištění zákon v obou případech výslovně neupravuje (omezuje se na rámcovou úpravu postupu předcházejícího vydání takového rozhodnutí odkazem na analogické užití pravidel o řízení o zabránění věci). Lze předpokládat, že soud při výkonu takového rozhodnutí bude postupovat analogicky podle ustanovení o zajištění majetku pro účely vnitrostátního řízení (§ 347 a násl. tr. řádu).

Z uvedeného stručného přehledu je zřejmé, že jen u zajištění nároku poškozeného zákon obviněnému výslovně ukládá povinnost zdržet se jakéhokoliv nakládání se zajištěným majetkem (u zajištění majetku v souvislosti s jeho propadnutím se omezuje jen na neúčinnost právních úkonů obviněného). Zatímco u zajištění nároku poškozeného zákon předpokládá, že movité věci se fakticky předají do úschovy soudu, u druhého typu zajištění to předpokládá pouze výjimečně, za přistoupení dalších podmínek. Přitom si lze představit úpravu zcela odlišnou – zajištění nároku poškozeného totiž postihuje majetek obviněného nebo jeho část, aniž by zde musela být nějaká souvislost mezi původem zajištěného majetku a trestnou činností. Lze tedy zajišťovat i zcela legálně nabytý majetek. Je zřejmé, že soud, resp. státní zástupce přikročí v první řadě k zajištění těch částí majetku, kterými lze jednoduše nárok poškozeného uspokojit (peněžní hotovost, peníze na účtu v bance, cenné papíry, nemovitosti) a jen zcela výjimečně budou předmětem zajištění movité věci.

Zcela nedostatečná je ovšem právní úprava správy věcí, na které se zajištění vztahuje. Zatímco právní úprava týkající se zajištění peněz (na hotovosti i na účtu v bance) nebo cenných papírů vcelku vyhovuje, jinak je to u věcí movitých a nemovitých. Jde-li o nemovitosti, zákon sice ukládá soudu povinnost vyrozumět o zajištění příslušný katastrální úřad, avšak chybí odpovídající navazující ustanovení. Pokud jde o věci movité, vedle úpravy obsažené v trestním řádu neexistuje žádná další právní norma, která by postup při převzetí a správě zajištěných movitých věcí upravovala. Plně zde proto platí princip zakotvený v § 315 odst. 1 tr. řádu, že rozhodnutí vykonává ten orgán, který rozhodnutí učinil. Je však jasné, že správa zajištěných věcí nepatří k základním úkolům žádného orgánu trestního řízení a navíc podle povahy zajištěné věci se může jednat o činnost vyžadující zvláštní odborné znalosti. Do

přijetí zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, správu zajištěných movitých věcí jako tzv. „prozatímní správu“ vykonávaly okresní úřady. Přijetí zmíněné zákonné právní úpravy provázela teze, že stát zajišťuje prostřednictvím těchto orgánů pouze správu a nakládání s majetkem, který je ve vlastnictví státu, nikoliv např. správu majetku, který stát zajistil a který s určitou mírou pravděpodobnosti se v průběhu dalšího řízení majetkem státu může stát. Jako organizačně a finančně neschůdné zároveň nebyly akceptovány návrhy, aby byly vytvořeny nové zvláštní instituce nebo subjekty, které by (třeba i na komerční bázi) výlučně zajišťovaly správu zajištěného majetku – např. určitá analogie správců konkurzní podstaty. Praxe ovšem ukazuje, že touto otázkou je třeba se opětovně velmi vážně zabývat, a to ještě před předložením návrhu rekonstrukce trestního práva. Jako nejschůdnější se navrhuje 2 cesty:

- 1) právní úprava analogická koncepci zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, kterou by se působnost organizačních složek státu zajišťujících správu a nakládání s majetkem státu rozšířila i na vybraný majetek zajištěný v rámci trestního řízení

Důvody takového řešení jsou již naznačeny shora. Je zřejmé, že výkon rozhodnutí státu v jeho prospěch musí provádět nebo zajišťovat stát. Analogicky, jako platný zákon upravuje příslušnost organizačních složek státu k převzetí majetku, který se např. pravomocným vyslovením trestu propadnutí majetku stal jeho vlastnictvím, by bylo možné jejich působnost vztáhnout i na správu zajištěného majetku. Z pohledu zájmů státu je takové řešení organizačně i ekonomicky nenáročné (sít' těchto organizačních složek státu již existuje, plošně pokrývá celé území státu a má potřebné odborné personální vybavení).

- 2) přímá novelizace zákona č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti

Soudní exekutoři se konstitovali jako profesní sdružení, které po odborné stránce je schopné zajišťovat výkon rozhodnutí vydaných zejména v občanském soudním řízení a v řadě případů daleko efektivněji než soud. Přísné podmínky pro výběr exekutorů dávají potřebné předpoklady k tomu, aby se jim svěřila poměrně široká oprávnění, která jimi nebudou zneužita. Pro exekutory by fyzické zajištění movitých věcí a jejich správa nebyly novou agendou, neboť obdobné postupy již uplatňují v rámci výkonu rozhodnutí.

Řešení zmíněného problému nestojí tak, že zvolení jedné ze shora uvedených variant by bez dalšího vylučovalo uplatnění varianty druhé a naopak. Obě varianty se mohou uplatňovat souběžně a lze ponechat na úvaze příslušného orgánu trestního řízení, zda v závislosti na zvláštnostech projednávané věci a obsahu zajištěného majetku výkon zajištění provede sám, nebo zvolí některou z uvedených variant.

Souběžně s návrhem tohoto řešení se předkládá i návrh dílčí novelizace trestního řádu, který sleduje odstranění nedůvodně rozdílných procesních postupů při aplikaci zajišťovacích institutů vztahujících se k majetku a jejich důsledků a současně se navrhuje doplnit trestní řád o institut majetkové jistoty nahrazující rozhodnutí o zajištění majetku na úhradu pravděpodobného nároku poškozeného na náhradu škody.

Právní úprava postupu při zjišťování obsahu a rozsahu majetku, na který dopadá výrok o zajištění a úprava jeho správy vybočuje z vlastního předmětu trestního řízení a svým obsahem není ani tak procesní jako spíše organizační normou. Proto se nevolí cesta přímé novelizace trestního řádu, která by beze zbytku zahrnula tuto úpravu do části o vykonávacím řízení, ale navrhuje se (obdobně jako je tomu v případě výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody) přijmout samostatný zákon, který by komplexně upravoval způsob výkonu zmíněného zajišťovacího rozhodnutí.

Návrh zákonné úpravy je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Podle čl.39 Listiny základních práv a svobod jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit. Zajištění majetku je svojí povahou předběžným opatřením, kterým se sleduje vykonatelnost rozhodnutí o uložení trestu propadnutí majetku nebo o povinnosti k náhradě škody v případě, že obviněný bude uznán vinným trestným činem. Uvedené instituty plně odpovídají i mezinárodním smluvním dokumentům, které ukládají povinnost členským státům zajistit zmrazení a konfiskaci výnosů z trestné činnosti, zejména pak z organizovaného zločinu, korupce, obchodu s lidmi a s drogami a stanoví i minimální standardy mezinárodní spolupráce v této oblasti. Z mnohostranných smluv, kterými je Česká republika vázána, je třeba jmenovat především

- Úmluvu proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (č. 25/2000 Sb.m.s.),
- Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (č. 33/1997 Sb.),
- Úmluvu o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (č. 572/1992 Sb.),
- Úmluvu OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami (č. 462/1991 Sb.),
- Jednotnou úmluvu o omamných látkách (č. 47/1965 Sb.).

V rámci Evropské unie byla rovněž přijata řada společných dokumentů, kterými bude Česká republika v případě vstupu do tohoto společenství vázána. Takovým dokumentem je zejména

- Společná akce Rady 98/699/JVV o praní špinavých peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí prostředků a výnosů z trestné činnosti,
- Rámcové rozhodnutí rady 2001/500/JVV o praní špinavých peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí prostředků a výnosů z trestné činnosti,
- Společná akce 98/742/JVV přijatá Radou na základě čl. K.3 Smlouvy o Evropské unii o korupci v soukromém sektoru,
- Druhý protokol vypracovaný Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii ze dne 19.6.1997 k Úmluvě o ochraně finančních zájmů Evropských společenství ze dne 26.7.1995.

Dále se jedná o

- Společnou akci 96/750/JVV přijatou Radou na základě čl. K.3 Smlouvy o Evropské unii o sblížení právních předpisů a praxí členských států Evropské unie pro boj proti drogové závislosti a předcházení nedovolenému obchodu s drogami a boji proti němu,
- Společnou akci 98/733/JVV přijatou Radou na základě čl. K.3 Smlouvy o Evropské unii o kriminalizaci účasti v zločineckých organizacích v členských státech Evropské unie,
- Rozhodnutí Rady 2000/642/JVV o způsobech spolupráce mezi jednotkami finančního zpravodajství členských států při výměně informací.

Uvedené právní normy neobsahují konkrétní požadavky na vnitrostátní právní úpravu výkonu rozhodnutí o zajištění majetku nebo věcí, ale od smluvních, resp. členských států vyžadují, aby byly schopny realizovat požadavky na odčerpání výnosů z trestné činnosti a efektivně vykonávat tresty propadnutí majetku. Navrhovaný zákon tedy nepřebírá dílčí

konkretizované závazky z těchto mezinárodních dokumentů, ale snaží se zajistit realizaci zmíněného obecně formulovaného požadavku.

V tomto směru je v souladu se shora uvedenými předpisy ES i dalšími citovanými mezinárodními úmluvami.

S přijetím a prováděním navrhovaného zákona nejsou spojeny takové nároky na státní rozpočet, které by nemohly být kryty v rámci rozpočtové kapitoly resortu spravedlnosti. Náklady, které představují případnou odměnu za výkon správy zajištěného majetku ve smyslu § 9 odst. 3 písm. b) návrhu tzv. jinou právnickou nebo fyzickou osobou, a odměnu a náhradu nákladů soudního exekutora za výkon správy, by měly být plně kompenzovány příjmy do státního rozpočtu v podobě ceny propadnutého majetku v trestním řízení. Předpokládá se, že výdaje ze státního rozpočtu na výkon zajištění budou ročně představovat částku cca 2,5 mil. Kč. Příjmy státu v důsledku rozhodnutí o propadnutí majetku v trestním řízení by měly být naopak výrazně vyšší.

Zvláštní část

K § 1

Uvedené ustanovení vymezuje působnost navrhovaného zákona. Základním explicitně vyjádřeným obsahem je úprava zjišťování majetku, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění a jeho správa. Analogicky se taková úprava užije i na výkon rozhodnutí o zajištění věci, pokud se nejedná o věci, jež slouží jako důkaz v trestním řízení a které jsou v úschově toho orgánu, který právě vede řízení. Zajištěné věci, které mají být podle tohoto zákona dány do úschovy, skládají se vždy do úschovy soudu.

Trestní řád připouští, aby o zajištění majetku rozhodl v závislosti na stadiu řízení jak soud, tak státní zástupce. V zájmu přehlednosti navrhované právní úpravy se v dalších ustanoveních hovoří pouze o soudu a v odstavci 3 se zdůrazňuje, že obdobně postupuje i státní zástupce.

Subsidiárně se při aplikaci tohoto zákona užije trestní řád. To platí především o těch postupech, která předpokládají vydání rozhodnutí - není důvodu vytvářet nová procesní pravidla, jestliže jde v širším smyslu slova o trestní řízení.

K § 2

V tomto ustanovení se zdůrazňuje povinnost soudu, který rozhodl o zajištění majetku, aby sám činil všechna nezbytná opatření k jeho realizaci takového rozhodnutí. Tato povinnost je v souladu s ustanovením § 315 odst. 1 trestního řádu. Zpravidla se bude jednat o soud prvního stupně, i když není vyloučeno, aby o zajištění majetku bylo rozhodnuto např. až v rámci odvolacího řízení. Úkony, které je soud povinen učinit, jsou dále popsány v návrhu zákona a zahrnují nejen zjištění rozsahu a obsahu zajištěného majetku, ale i jeho správu - ať již vykonávanou přímo soudem nebo z jeho rozhodnutí nebo s jeho souhlasem jiným subjektem. Nad rámec procesních ustanovení obsažených v trestním řádu se nově stanoví povinnost soudu oznámit usnesení o zajištění majetku též dlužníku obviněného tak, aby plnění mohlo

být složeno přímo do úschovy soudu nebo na soudem určené místo a předešlo se tak jeho úniku.

K § 3

Uvedené ustanovení koresponduje stávajícímu § 348 odst. 1, resp. navrhovanému § 47 odst. 5 trestního řádu, kde je uvedeno, jaké hodnoty nelze zajišťovat (a následně na ně ani vést výkon rozhodnutí o zajištění majetku). Výčet obsažený v tomto ustanovení je obsahově shodný s § 322 občanského soudního řádu o věcech nepodléhajících výkonu rozhodnutí.

K § 4

Navrhované ustanovení je obsahově shodné s dosavadním § 348 odst. 2 trestního řádu, které se současně navrhuje změnit. Důvodem je skutečnost, že o návrhu na vyloučení prostředků a věcí se rozhoduje v rámci výkonu rozhodnutí o zajištění majetku, který se komplexně upravuje samostatným zákonem.

K § 5

Uvedené ustanovení v první řadě upravuje postup soudu při zjišťování obsahu a rozsahu majetku, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění. Připouští se, aby v případě potřeby soud předvolal a vyslechl k této otázce obviněného nebo i jinou osobu v procesním postavení svědka. Obviněný při tomto výslechu má stejná práva, jaká mu poskytuje v průběhu celého trestního řízení trestní řád. Tímto postupem nejsou vyloučeny jiné způsoby jak získat informace o majetkových poměrech obviněného v rámci trestního řízení - např. zprávou o majetkových poměrech obviněného, sdělením poškozeného, který se domáhá zajištění svého nároku, šetřením policie v rámci prověřování trestního oznámení a na to navazujícími úkony atd.

Ve všech případech by po skončení uvedeného šetření měl soud vyrozumět o jeho výsledku subjekty uvedené v § 5 odst. 5 a vyzvat je, aby mu oznámily, pokud zjistí, že s majetkem se nakládá způsobem, který ohrožuje budoucí výkon trestu propadnutí majetku nebo uspokojení nároku poškozeného. Uvedená povinnost má výrazně preventivní zaměření a jde nad rámec jinak obecné oznamovací povinnosti ve smyslu § 8 odst. 1 trestního řádu.

Je-li podmínkou převodu vlastnického práva zápis do zvláštní evidence, je provedení takového úkonu poté, co byl subjekt příslušný k provedení zápisu o zajištění vyrozuměn, podmíněno předchozím souhlasem soudu. Bez toho by nebylo možné účinně bránit zmenšování majetku obviněného.

K § 6

Uvedené ustanovení konkretizuje způsob, jakým soud nebo jiný subjekt jím pověřený zjišťuje movité věci podléhající zajištění. Jde o obdobné postupy, jaké se uplatňují v rámci výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu.

K § 7

Toto ustanovení je ve vztahu k § 6 ustanovením speciálním a vztahuje se nikoliv na movité věci s určitou užitnou hodnotou, ale především na peněžní hotovost, cenné papíry a jiné obdobné hodnoty. Vzhledem k výkonu práv spojených s cennými papíry, soud po jejich sepsání vydá příkaz tomu orgánu, který vede jejich evidenci k pozastavení výkonu práv se sepsanými cennými papíry nakládat. V případě nalezení vyšší částky tuzemských peněz, než která je ze zajištění vyloučena, dále cizozemských peněz nebo jiných devizových hodnot, složí se tyto do úschovy soudu.

K § 8

Podstatou úkonů směřujících k zajištění nemovitosti je vyzoomění příslušného katastrálního úřadu a povinnost tohoto úřadu neprovádět po dobu trvání zajištění vklad do katastru, který by se takové nemovitosti týkal. S ohledem na to, že spoluvlastníci nemovitosti mají ve smyslu § 140 občanského zákoníku předkupní právo, je třeba, aby o zajištění byli informováni. Ostatní úkony v rámci zajištění nemovitosti korespondují úkonům, prováděným při výkonu rozhodnutí týkajícího se nemovitosti podle občanského soudního řádu.

K účinkům vyzoomění katastrálního úřadu o zajištění viz § 5 odst. 5.

K § 9

Důležitou složkou výkonu rozhodnutí o zajištění majetku je jeho správa, jejíž obsah je definován v § 10. Podle povahy věci, jejich obsahu a rozsahu je na úvaze soudu, zda správu bude vykonávat sám (zpravidla tím, že věci převezme do své úschovy), nebo tím pověří Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, který má stejnou působnost, jde-li o majetek státu podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, nebo soudního exekutora, který správu zajištěných věcí již v současné době vykonává v rámci exekučního řízení. Navrhovaná právní úprava si nevyžádá novelizaci zákona č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, neboť jeho působnost je v § 1 odst. 2 písm. c) zmíněného zákona vymezena tak, že Úřad plní další úkoly stanovené zvláštními právními předpisy a tímto zákonem.

V odstavci 2 se s ohledem na zvláštní povahu některých věcí (stejně jako je tomu v zákoně č. 219/2000 Sb.) zakládá odlišná působnost k výkonu jejich správy, která je výlučná.

Připouští se, aby v případech, kdy to vyžaduje povaha zajištěných věcí, vykonával jejich správu jiný subjekt uvedený v odstavci 3, a to buď na základě pověření soudu nebo s jeho předchozím souhlasem. Nejde-li o organizační složku státu, bude takový subjekt mít nárok na odměnu za výkon správy, která se bude proplácet z rozpočtových prostředků státního rozpočtu. Nezbytnou součástí smlouvy podle odstavce 3 písm. b) musí být ujednání o odpovědnosti za škodu způsobenou na zajištěném majetku v době výkonu jeho správy. Bez tohoto ujednání by byla smlouva neplatná.

K § 10

V tomto ustanovení je obsahově vymezen pojem správy zajištěného majetku. Nejde jen o to, aby majetek byl chráněn před zničením, poškozením nebo ztrátou, ale pokud je to možné, aby byl dále účelně využíván. Případné výnosy takového majetku se stávají vlastnictvím obviněného a sledují stejný osud jako věc hlavní.

Zákazy uvedené v odstavci 3 sledují ochranu obviněného, který zůstává vlastníkem věcí a má nárok na vrácení zajištěného majetku v případě, že nedojde k jeho pravomocnému odsouzení, nevyslovení trestu propadnutí majetku nebo povinnosti nahradit škodu poškozenému, jehož nárok byl takto zajištěn.

K § 11

Uvedené ustanovení upravuje otázku hrazení „běžných provozních nákladů“ spojených s výkonem správy zajištěných věcí. Obligatorním znakem těchto nákladů je skutečnost, že bez ohledu na zajištění by je musel vynaložit obviněný (např. náklady na provoz a údržbu zajištěné věci, včetně úhrady daňové nebo poplatkové povinnosti). Rozumí se, že uvedené výdaje musí být v souladu s právními předpisy, nelze tedy přihlížet např. k případným závazkům obviněného vztahujícím se k zajištěné věci, které jsou v rozporu se zákonem. Pokud jsou výnosy nebo přírůstky zajištěného majetku vyšší než uvedené náklady, stane se nespotebovaný zbytek součástí zajištěného majetku ve smyslu § 348 odst. 1 souběžně předkládané novely trestního řádu. V opačném případě uvedené náklady hradí stát.

Náklady podle uvedeného ustanovení nelze zaměňovat s náklady, které stát vynakládá z titulu výkonu správy zajištěného majetku (viz např. § 9 odst. 3) a které by – nebýt zajištění – obviněnému nevznikly. Takové náklady vždy hradí soud z prostředků státního rozpočtu.

K § 12

Zpeněžení zajištěného majetku je v prvé řadě podmíněno souhlasem obviněného, který jako vlastník věcí se musí vyjádřit, zda souhlasí s prodejem. Takový postup může být motivován řadou okolností a soud by neměl obviněnému bránit, pokud navrhne toto řešení, neboť tím se nijak zajištěné majetkové hodnoty nesnižují. Bez souhlasu obviněného se prodej zajištěného majetku (nebo jejich částí) připouští pouze za úzce vymezených okolností - pokud je zřejmé, že na věcech, které tvoří zajištěný majetek, by jinak vznikla škoda, kterou zpravidla nelze odvrátit, hrozí-li přes řádný výkon správy výrazné snížení ceny majetku (např. je zřejmé, že zajištěné akcie se stanou v krátké době téměř bezcenné, nebo technické zařízení výrazně s postupem času zastarává a jeho cena se snižuje o částku daleko vyšší, než by činily odpisy), anebo je zajišťován majetek obviněného, který uprchl nebo se skrývá a je zřejmé, že bez zajištění by majetek nikdo nespravoval.

K § 13

Změny, uvedené v § 47, 348, 349 a 349a trestního řádu sledují sjednocení postupů při zajišťování majetku z různých právních důvodů, neboť dosavadní právní úprava obsahuje nedůvodné rozdíly (k tomu viz obecnou část důvodové zprávy). Vedle toho se nově zavádí institut peněžité jistoty jako náhrady zajištění majetku k uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody. Pro obviněného může být v některých případech výhodnější dále se svým

majetkem nakládat a i z hlediska budoucí náhrady škody je jednodušší, pokud jsou na účtu soudu k dispozici peněžní prostředky a není nutné provádět prodej movitých nebo nemovitých věcí. Pro posouzení, zda peněžitá jistota je dostačující, bude vždy závěr o pravděpodobném nároku na náhradu škody. Jestliže by nabídnutá peněžitá jistota byla nedostatečná, lze ji doplnit zajištěním odpovídající částí majetku obviněného.

K § 14

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti, se doplňuje tak, aby se do něj promítla nová působnost soudních exekutorů při správě zajištěného majetku, jak ji předpokládá § 9 odst. 1. Na tuto úpravu bude navazovat změna vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, kterou se stanoví odměna a náhrada hotových výdajů při výkonu správy zajištěného majetku.

K § 15

Navrhovaná účinnost zákona se odvíjí od předpokládané doby dalšího legislativního procesu a respektuje požadavek alespoň minimální legisvakance.

V Praze dne 12. března 2003

předseda vlády

místopředseda vlády
a ministr spravedlnosti

Texty platných zákonů s vyznačením navrhovaných změn

Platné znění části zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn

Zajištění nároku poškozeného

§ 47

~~(1) Je-li důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem bude mařeno nebo ztěžováno, lze nárok až do pravděpodobné výše škody zajistit na majetku obviněného.~~

~~(2) Části majetku určené k zajištění nároku se v usnesení o zajištění popíší a obviněnému se zakáže s nimi nakládat. Movité věci se přitom zpravidla uloží do úschovy soudu. Jde-li o nemovitost, doručí se usnesení o zajištění příslušnému katastrálnímu úřadu. U pohledávek se přikáže dlužníku, aby místo plnění obviněnému složil předmět plnění do úschovy soudu.~~

~~(3) Zajišťovat podle odstavce 2 nelze nárok, který není možno v trestním řízení uplatnit. K zajištění nároku nemůže být použito věcí, které nelze podle občanskoprávních předpisů postihnout výkonem soudního rozhodnutí, ani pohledávek obviněného na výplatu odměny z pracovněprávního nebo obdobného poměru, pohledávek na výplatu výživného a na výplatu dávek z nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení.~~

~~(4) O zajištění rozhoduje soud na návrh státního zástupce nebo poškozeného, v přípravném řízení státní zástupce na návrh poškozeného. V přípravném řízení může státní zástupce nárok zajistit i bez návrhu poškozeného, vyžaduje-li to ochrana jeho zájmů, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení.~~

~~(5) Poškozeného je třeba o zajištění jeho nároku vždy vyrozumět s upozorněním na důvody, pro něž se zajištění podle § 48 odst. 1 zruší.~~

(1) Je-li důvodná obava, že uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem bude mařeno nebo ztěžováno, lze nárok až do pravděpodobné výše škody zajistit na majetku obviněného.

(2) O zajištění podle odstavce 1 rozhoduje soud na návrh státního zástupce nebo poškozeného, v přípravném řízení státní zástupce na návrh poškozeného. V přípravném řízení může státní zástupce nárok zajistit i bez návrhu poškozeného, vyžaduje-li to ochrana jeho zájmů, zejména hrozí-li nebezpečí z prodlení.

(3) Je-li poškozenému známo, že obviněný je vlastníkem nemovitosti nebo má některou movitou věc umístěnou mimo místo jeho trvalého nebo jiného pobytu, uvede podle možností již v návrhu na zajištění svého nároku na náhradu škody, kde taková věc je.

(4) V usnesení o zajištění majetku zakáže soud a v přípravném řízení státní zástupce obviněnému, aby nakládal s věcmi, které jsou uvedeny v usnesení o zajištění, nebo které při výkonu takového rozhodnutí budou sepsány; dále obviněnému zakáže, aby po oznámení usnesení majetek převedl na někoho jiného nebo ho zatížil a uloží mu, aby soudu do 15 dnů od oznámení usnesení sdělil, zda a kdo má k majetku předkupní nebo jiné právo s poučením, že jinak obviněný odpovídá za škodu tím způsobenou.

(5) Zajišťovat nelze nárok, který nelze v trestním řízení uplatnit. K zajištění nároku nemůže být použito věcí, které nelze podle občanskoprávních předpisů postihnout výkonem soudního rozhodnutí. Zajištění dále nepodléhá odměny z pracovněprávního vztahu do výše stanovené zvláštním právním předpisem, výživné a dávky nemocenského a důchodového pojištění.

(6) Pokud trvá zajištění, jsou neúčinné veškeré právní úkony obviněného, které se týkají zajištěného majetku, s výjimkou úkonů směřujících k odvrácení bezprostředně hrozící škody.

(7) Práva třetích osob k zajištěnému majetku lze uplatnit pouze podle občanskoprávních předpisů.

(8) Poškozený musí být o zajištění jeho nároku vždy vyrozuměn s upozorněním na důvody, pro něž se zajištění podle § 48 odst. 1 zruší.

§ 47a

(1) Soud a v přípravném řízení státní zástupce upustí od provedení zajišťovacích úkonů nebo zajištění zruší, pokud obviněný nebo s jeho souhlasem jiná osoba složí na účet soudu u peněžního ústavu peněžitou jistotu ve výši odpovídající pravděpodobnému nároku poškozeného na náhradu škody; jiná osoba musí být seznámena s podstatou obvinění a se skutečnostmi, které vedly nebo by mohly vést k zajištění. Byla-li složena peněžitá jistota nižší, soud a v přípravném řízení státní zástupce provede zajišťovací úkony na majetku obviněného v rozsahu, v jakém pravděpodobný nárok poškozeného na náhradu škody není zajištěn peněžitou jistotou.

(2) Peněžitou jistotu podle odstavce 1 soud a v přípravném řízení státní zástupce zruší nebo omezí, jestliže pominuly důvody pro zajištění nároku poškozeného nebo je zřejmé, že nárok na náhradu škody poškozenému v trestním řízení nelze přiznat, nebo je podstatně nižší.

(3) Nerozhodne-li soud jinak, trvá peněžitá jistota podle odstavce 1 do právní moci odsuzujícího rozsudku. Byl-li takovým rozsudkem přiznán poškozenému nárok na náhradu škody, uhradí ji soud z peněžité jistoty.

(4) Proti rozhodnutí podle odstavce 1 a 2 je přípustná stížnost, jež má odkladný účinek.

§ 48

- (1) Zajištění se zruší,
- a) pomine-li důvod, pro který bylo nařízeno,
 - b) bylo-li trestní stíhání pravomocně zastaveno nebo skončilo-li pravomocným zprošťujícím rozsudkem, nebo
 - c) uplynuly-li dva měsíce ode dne, kdy nabyl právní moci rozsudek, jímž byl obžalovaný uznán vinným, nebo ode dne, kdy nabylo právní moci usnesení, jímž byla věc postoupena jinému orgánu.

(2) Zajištění je třeba omezit, ukáže-li se, že ho není třeba v rozsahu, v němž bylo nařízeno. Jestliže byly zajištěním postiženy věci náležející jiné osobě než obviněnému, vyjmou se ze zajištění.

§ 49

Proti rozhodnutí podle § 47 a 48 je přípustná stížnost, jež má, pokud jde o zrušení zajištění, jeho omezení nebo vynětí ze zajištění, odkladný účinek.

Zajištění výkonu trestu propadnutí majetku

§ 347

(1) Je-li obviněný stíhán pro trestný čin, za který vzhledem k povaze a závažnosti činu a poměrům obviněného třeba očekávat uložení trestu propadnutí majetku, a je obava, že výkon tohoto trestu bude zmařen nebo ztížen, může soud a v přípravném řízení státní zástupce majetek obviněného zajistit. Soud zajistí majetek obviněného vždy, uložil-li trest propadnutí majetku rozsudkem, který dosud nenabyl právní moci.

(2) Proti rozhodnutí o zajištění je přípustná stížnost.

§ 348

~~—(1) Zajištění postihuje veškerý majetek obviněného, přírůstek a výtěžky, které ze zajištěného majetku plynou, jakož i majetek, kterého obviněný nabude po zajištění. Nevztahuje se však na prostředky a věci, na které se podle zákona nevztahuje propadnutí majetku.~~

~~—(2) Předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce rozhodne na návrh obviněného nebo osoby, o jejíž výživu nebo výchovu je obviněný podle zákona povinen pečovat, zda se na určité prostředky nebo věci zajištění majetku nevztahuje proto, že jich je nezbytně třeba k ukojení životních potřeb obviněného nebo uvedené osoby. Proti tomuto rozhodnutí je přípustná stížnost.~~

~~—(3) Pokud trvá zajištění, jsou neúčinné veškeré právní úkony obviněného, které se týkají zajištěného majetku, vyjímaje úkony směřující k odvrácení bezprostředně hrozící škody.~~

~~—(4) Kdo má ve své věci, které náležejí do zajištěného majetku, je povinen, jakmile se o zajištění doví, oznámit to státnímu zástupci nebo soudu, který majetek zajistil; jinak odpovídá za škodu způsobenou opomenutím oznámení.~~

~~—(5) Vlastnické právo třetí osoby k zajištěným prostředkům a věcem nelze uplatnit podle odstavce 2, nýbrž toliko podle předpisů občanskoprávních.~~

(1) Zajištění postihuje veškerý majetek obviněného, přírůstky a výtěžky, které ze zajištěného majetku plynou, jakož i majetek, kterého obviněný nabude po zajištění. Nevztahuje se však na prostředky a věci, na které se podle zákona nevztahuje propadnutí majetku.

(2) Na rozhodování o zajištění majetku podle odstavce 1 se jinak užije § 47 odst. 4 až 7.

§ 349

~~—Předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce zruší zajištění, pomine-li důvod, pro který byl majetek zajištěn.~~

Výkon rozhodnutí o zajištění majetku a postup při správě takového majetku stanoví zvláštní zákon.

§ 349a

~~(1) Soud nebo státní zástupce, který rozhodl o zajištění majetku, bez odkladu vyrozumí o zajištění toho, kdo podle zvláštního právního předpisu eviduje vlastníky nebo držitele věci, na něž se zajištění vztahuje, a územní pracoviště Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, v jehož obvodu měl odsouzený poslední bydliště; není-li poslední bydliště obviněného známo nebo je v cizině, vyrozumí okresní úřad, v jehož obvodu se nachází majetek obviněného. Zároveň je vyzve, aby mu neprodleně oznámily, pokud zjistí, že s věcmi, na které se zajištění vztahuje, se nakládá tak, že hrozí zmaření nebo ztížení výkonu trestu propadnutí majetku.~~

~~(2) Vztahuje-li se rozhodnutí o zajištění majetku na peněžní prostředky na účtu nebo cenné papíry, soud nebo státní zástupce uvedený v odstavci 1 rozhodne o jejich zajištění podle § 79a až 79e.~~

~~(3) Hrozí-li nebezpečí, že s jednotlivou zajištěnou cennou věcí nebo jejich souborem bude nakládáno tak, že bude zmařen nebo ztížen výkon trestu propadnutí majetku, soud nebo státní zástupce uvedený v odstavci 1 vyzve toho, kdo má takovou věc nebo soubor věcí u sebe, k jejich vydání podle § 78 nebo podle § 79 přikáže jejich odnětí.~~

§ 349b

Výkon trestu propadnutí věci

Opis rozsudku, jímž byl vysloven trest propadnutí věci, zašle předseda senátu organizační složce státu, které podle zvláštního zákona přísluší hospodaření s majetkem státu. Byla-li věc, na níž se vztahuje trest propadnutí věci, zajištěna, učiní předseda senátu opatření, aby byla takové organizační složce státu předána.

Platné znění části zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 6/2002 Sb., s vyznačením navrhovaných změn

DÍL 1

Obecná ustanovení

§ 74

- (1) Exekutor může v rámci další činnosti
- a) poskytovat právní pomoc oprávněnému nebo povinnému po vydání exekučního titulu, jakož i v souvislosti s exekuční činností a další činností,
 - b) sepisovat listiny a vykonávat jinou činnost, stanoví-li tak tento zákon.

(2) O úkony podle odstavce 1 může fyzická i právnická osoba (dále jen "žadatel") požádat jakéhokoliv exekutora.

(3) O další činnosti musí exekutor a žadatel sepsat písemnou smlouvu.

§ 75

(1) Exekutor může v souvislosti s exekučním, soudním nebo jiným řízením přijímat do úschovy peníze, listiny a jiné movité věci.

(2) O přijetí do úschovy vydá exekutor tomu, kdo hodnoty skládá, písemné potvrzení.

§ 76

(1) Pověřil-li soud exekutora, může exekutor provádět i jinou činnost, zejména doručovat písemnosti soudu a vykonávat činnost soudního vykonavatele podle zvláštního právního předpisu.¹⁹⁾ V rámci další činnosti exekutor vykonává i jinou činnost, stanoví-li tak zvláštní právní předpis.

(2) Exekutor může též provést dražbu movité či nemovité věci na návrh vlastníka či osoby oprávněné disponovat s věcí. Přitom postupuje přiměřeně podle ustanovení tohoto zákona.

¹⁹⁾ § 45 a následující vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů.

§ 76a

Na základě pověření soudu nebo státního zástupce zjišťuje exekutor majetek podléhající podle rozhodnutí vydaného v trestním řízení zajištění a osobně nebo prostřednictvím jiné osoby vykonává správu takového majetku.

HLAVA VII ODMĚNA EXEKUTORA

§ 90

(1) Za exekuční činnost a další činnost podle tohoto zákona náleží exekutorovi odměna, náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce, náhrada za doručení písemností, a je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, rovněž příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu.²⁰⁾

(2) Exekutor a oprávněný mohou uzavřít písemnou smlouvu o provedení exekuce, v níž mohou sjednat smluvní odměnu za provedení exekuce. Smluvní odměna není nákladem exekuce. Tato smlouva nabude účinnosti dnem, kdy je usnesení o pověření exekutora provedením exekuce doručeno exekutorovi. Tím není dotčeno právo exekutora na odměnu, náhradu hotových výdajů, náhradu za doručení písemností a náhradu za ztrátu času.

(3) Exekutor má právo požadovat od oprávněného přiměřenou zálohu na náklady exekuce.

²⁰⁾ Zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

§ 91

Za výkon další činnosti podle § 74 odst. 1 písm. a) náleží exekutorovi mimosmluvní odměna, nedohodne-li se s žadatelem jinak.

§ 91a

(1) Za výkon činnosti podle § 76a náleží exekutorovi mimosmluvní odměna.

(2) O výši odměny a nároku na náhradu dalších nákladů exekuce podle § 87 odst. 1 rozhoduje a přiznané náklady exekuce vyplácí soud nebo státní zástupce, který výkonem činnosti podle § 76a exekutora pověřil.